

**ОКРЕМІ СКЛАДОВІ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ
ЯК ГАРАНТІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН**

Фокіна А. О.

*аспірантка Навчально-наукового інституту права
імені князя Володимир Великого*

ПраТ «Вищий навчальний заклад

«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

*Науковий керівник: **Корнієнко-Зенкова Н. М.***

кандидат юридичних наук,

заступник керівника

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики

м. Київ, України

В сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства основоположне значення відіграє електронна демократія, а за допомогою її інструментів (складових) реалізуються та забезпечуються права громадян, а саме політичні права громадян в Україні як демократичній, соціальній та правовій державі. Актуальність розробки, впровадження, використання інструментів електронної демократії підвищується з кожним роком, що також впливає з прийняття на державному рівні підзаконних нормативно-правових актів та низки досліджень з цього питання у вітчизняній доктрині. Наша мета з'ясувати, яким чином електронна демократія впливає на забезпечення саме політичних прав громадян, гарантованих статтями 36-40 Конституції України.

У Концепції розвитку електронної демократії в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 797-р (далі – Концепція) під *електронною демократією* розуміють форму суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій в демократичних процесах, що дає змогу: посилити участь, ініціативність та залучення громадян на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні до публічного життя; поліпшити прозорість процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів; поліпшити зворотну реакцію суб'єктів владних повноважень на звернення громадян; сприяти публічним дискусіям та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень [1].

У юридичній літературі (Грицяк Н. В., Соловійов С. Г.) *електронну демократію* розглядають у широкому розумінні як залучення громадян через інформаційно-комунікаційні технології до участі у процесах управління, та у вузькому розумінні як електронний супровід прав громадян [2, с. 5]. В контексті захисту та реалізації таких політичних прав громадян, як право брати участь в управлінні державними справами, право обирати та бути обраним, право брати участь у референдумах, право петицій та інших прав, ми досліджуємо електронну демократію у її широкому розумінні.

Складовими е-демократії визначають: електронний парламент, електронне законодавство, електронний суд, електронне посередництво, *електронні вибори, електронний референдум, електронне голосування, електронні петиції*, електронні кампанії, електронні опитування тощо [3, с. 2].

До прикладу, визначальними елементами участі громадян в управлінні державою із використанням інформаційно-комунікаційних технологій є: розміщення інформації про діяльність влади на сайтах органів влади (е-інформування); інтерактивне обговорення громадянами на сайтах органів влади проблем розвитку суспільства (е-консультації); реагування влади на е-петиції громадян (е-прийняття рішень) [2, с. 33].

Основними принципами для досягнення мети Концепції (тобто формування політичних, організаційних, технологічних та ідеологічних умов розвитку електронної демократії в Україні), серед іншого, визначено: а) посилення рівня залученості людини, громадянина до процесів управління справами держави та суспільства; б) широке розуміння громадянства, яке охоплює осіб та групи осіб, які постійно проживають на території держави, включені у політичні партії; в) забезпечення засобів підтримки права громадян на участь в управлінні державними справами, надання громадянам ресурсів та повноважень для участі у політиці тощо [1].

Відповідно до Плану заходів щодо реалізації Концепції заходами, спрямованими на реалізацію політичних прав громадян, визначено, в тому числі такі: а) удосконалення механізму подання та розгляду електронних петицій (політичне право громадян на звернення) та б) поширення практики використання інструментів електронного голосування (реалізація виборчих прав громадян). Вказані заходи мали бути виконані до кінця 2018 року з такими очікуваними результатами: а) забезпечення розроблення та подання в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України: законопроекту про внесення змін до статті 23-1 Закону України «Про звернення громадян» та проекту нормативно-правового акта щодо затвердження примірнього порядку розгляду електронних петицій органами місцевого самоврядування; б) забезпечення реалізації пілотних проєктів з електронного голосування під час формування нового складу громадських рад [1].

Отже, «цифровізація» державного сектору, а також забезпечення політичних прав громадян має підвищити рівень довіри громадян до державних інституцій та процесів з огляду на прозорість та зменшення корупційної складової у процесі прийняття рішень. Електронне голосування, яке давно є предметом дискусій в Україні, набуло актуальності під час пандемії Covid-2019 та донині має місце для дискусій з огляду на воєнний стан в Україні та неможливість проведення виборів з низки причин, включно з такою, як особисте неприбуття до виборчої дільниці окремих верст населення.

До прикладу, серед невідтриманих електронних петицій, поданих громадянами України через вебпортал Кабінету Міністрів України, варто зазначити електронну петицію № 41/002163-23еп від 26 березня 2019 року щодо необхідності запровадження електронного голосування за допомогою мобільних телефонів, персональних комп'ютерів та інших засобів з огляду на такі переваги електронного голосування, на думку автора петиції, як: 1) високий рівень зручності для виборця, якому не обов'язково йти на дільницю, аби віддати свій голос; 2) чіткість і оперативність щодо підрахунку голосів; 3) електронне голосування суттєво обмежує простір для використання різноманітних технологій підкупу виборців чи фальсифікацій під час голосування [4]. Відповідно до іншої електронної петиції № 22/180030-еп від 13 лютого 2023 року, яка міститься на офіційному інтернет-представництві Президента України, надана пропозиція щодо необхідності запровадження електронного голосування через застосунок Дія на період дії правового режиму воєнного стану з метою проведення виборів та реалізації статті 70 Конституції України, оскільки, на думку автора петиції, в місті Запоріжжі досі немає мера міста, а є тільки виконуючий його обов'язки, що не дуже добре відображається на місті в цілому [5]. Таким чином, громадяни України мають змогу за допомогою складових е-демократії брати участь у суспільно-політичному житті країни, що є основою демократичного розвитку України.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08 лист. 2017 р. № 797-р. *База даних «Законодавство України» / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-p> (дата звернення: 09.04.2024).

2. Електронна демократія : навч. посіб. / Н. В. Грицяк, С. Г. Соловійов ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. К. : НАДУ, 2015. 66 с.

3. Складові е-демократії. *Інститут Міжнародних Відносин Київського Національного Університету Імені Тараса Шевченка* : веб-сайт. URL :

<https://e-learning.iir.edu.ua/mod/resource/view.php?id=28356> (дата звернення: 09.04.2024).

4. Операція «електронізація». Електронне голосування і підрахунок. *Електронні петиції Кабінету Міністрів України*: вебсайт. URL: <https://petition.kmu.gov.ua/petitions/2159> (дата звернення: 15.04.2024).

5. Електронне голосування (Є-Голосування). Електронні петиції. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*: вебсайт. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/180030> (дата звернення: 15.04.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-405-7-27>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДУ ДО ПОНЯТТЯ АГРЕСІЇ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Шабан Ю.

здобувач першого року

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Пахлеванзаде А.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Поняття агресії у міжнародному праві одна із ключових і важливих. Воно так чи інакше пов'язане з такими поняттями, як безпека, суверенітет, мир, територіальна цілісність, права людини.

Статут ООН свідчить, що Організація Об'єднаних Націй переслідує такі цілі, як підтримувати міжнародний мир та безпеку і з цією метою може вживати ефективних колективних заходів для запобігання та усунення загрози миру та придушення актів агресії чи інших порушень миру; розвивати дружні відносини між націями на основі поваги до принципу рівноправності та самовизначення народів, а також вживати інших відповідних заходів для зміцнення загального правопорядку та миру [1].

Згідно зі статтею 39 Статуту Організації Об'єднаних Націй, Рада Безпеки надає рекомендації або вирішує, які заходи слід вжити для підтримання, або відновлення міжнародного миру та безпеки. Визначення агресії